

MALİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü
Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Oranları

- Faaliyet etkinliği, temel olarak net satışlara göre belirlenen devir hızı (dönüş hızı) oranları aracılığı ile ölçülmektedir.
- İşletmenin, değişik durumlara göre ne kadar etkili faaliyet yürütmüş olduğu bu oranlar aracılığı ile belirlenir.

Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Oranları

- Oran analizi ile ilgili çalışmalarda çok sayıda faaliyet etkinliği (verimlilik) oranları tanımlanmıştır.
- Daha önceden de belirtildiği gibi, analizi yapan kendi gereksinimlerine göre; pay ve paydada kullandığı değerlerin aralarında anlamlı ilişkiler bulunması koşuluyla kendince farklı faaliyet etkinliği (verimlilik) oranları hesaplayabilir.

Faaliyet Etkinliği (Verimlilik) Oranları

- Bununla birlikte, sıklıkla karşılaşılan bazı faaliyet etkinliği (verimlilik) oranları aşağıda belirtilmiştir.
  - Stok Devir Hızı Oranı
  - Ortalama Stokta Kalma Süresi
  - Alacak Devir Hızı Oranı
  - Ortalama Tahsilat Süresi
  - Ortalama Etkinlik Süresi
  - Aktif Devir Hızı Oranı

Stok Devir Hızı Oranı

- Bir dönem içindeki stok hareketini gösteren stok devir hızı oranı iki şekilde hesaplanabilir. Stok devir hızı oranı, stokların kaç katı kadar satış yapıldığını gösterir.
- Satışlar satışların maliyeti cinsinden ifade ediliyorsa; stok devir Stok devir hızı oranını, satışların maliyetine (satılan ticari mallar maliyetine) göre hesaplamak daha doğru bir yaklaşımdır.

Stok Devir Hızı Oranı

- Satışların maliyeti (satılan ticari mallar maliyeti) bilgisine bir şekilde ulaşılamıyorsa, net satışlara göre hesaplama yapılabilir.
- Stok devir hızı oranları aşağıdaki formüllerden

biri kullanılarak hesaplanmaktadır:

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar Maliyeti}}{\text{Ortalama Stoklar}}$$

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Stoklar}}$$

Stok Devir Hızı Oranı

- Örneğin, işletmenin satışlarının maliyeti 1 200 000TL, net satışları 2 340 000TL ve ortalama stokları 100 000TL ise stok devir hızları aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

- **Satışların maliyetine göre;**
Stok Devir Hızı Oranı (1) = $\frac{1\ 200\ 000\ \text{TL}}{100\ 000} = 12\ \text{kez}$

- **Net satışlara göre;**
Stok Devir Hızı Oranı (2) = $\frac{2\ 340\ 000\ \text{TL}}{100\ 000} = 23,24\ \text{kez}$

Stok Devir Hızı Oranı

- Brüt satış kârı olan bir işletmede, net satışlara göre hesaplanan stok devir hızı oranı, satışların maliyetine göre hesaplanan stok devir hızı oranından yüksek olacaktır.
- Satış fiyatı “maliyet+kâr” şeklinde belirlendiğinde, “net satışlar”, “satışların maliyeti”nden büyüktür.
- Brüt satış kârı sıfır olan bir işletme için stok devir hızının; net satışlara göre veya satışların maliyetine göre hesaplanması durumunda sonuç farklı olmayacaktır.

Ortalama Stokta Kalma Süresi

- Ortalama stokta kalma süresi, stok devir hızı oranına göre hesaplanmaktadır. Bir yıldaki gün sayısının, stok devir hızı oranına bölünmesi ile bulunur.
- Bir yıldaki gün sayısı genellikle 360 gün olarak kabul edilir.
- Ortalama stokta kalma süresi aşağıdaki şekilde hesaplanır:
$$\text{Ortalama Stokta Kalma Süresi} = \frac{360 \text{ gün}}{\text{Stok Devir Hızı Oranı}}$$

Ortalama Stokta Kalma Süresi

- Bir önceki soruda belirtilen varsayımlara göre stokta kalma süresi; stok devir hızı oranının, satışların maliyetine göre hesaplanmış olanı esas alınarak, aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:
- Hesaplamaya göre işletmenin stoklarının elde edilmesinden satılmasına kadar geçen süre **ortalama olarak 30 gündür.**
$$\frac{360 \text{ gün}}{12} = 30 \text{ gün}$$

Alacak Devir Hızı Oranı

- Alacak devir hızı oranı, net satışların ortalama stoklara bölünmesi ile hesaplanır ve bir dönem içinde alacakların kaç katı kadar satış yapıldığını gösterir.
- Daha doğru bir hesaplama yapılmak isteniyorsa, net satışların yerine **kredili satışlar**ın kullanılması gerekir.
- Ancak, özellikle dış analizlerde kredili satış tutarı bilinmediğinden genellikle net satışlar kullanılmaktadır.

Alacak Devir Hızı Oranı

- Alacak devir hızını hesaplamak için kullanılan formül aşağıdaki gibidir:

$$\text{Alacak Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Alacaklar}}$$

$$\text{Ortalama Alacaklar} = \frac{\text{Dönembaşı Alacaklar} + \text{Dönemsonu Alacaklar}}{2}$$

Alacak Devir Hızı Oranı

- Stok devir hızı oranını, hesaplarken kullanılan varsayımlara ilave olarak işletmenin 60 000TL ortalama alacaklara sahip olduğu varsayımına göre alacak devir hızı oranı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:
- Alacak devir hızı oranı, 20 olarak bulunmuştur. Bir başka ifade ile işletme ortalama alacaklarının 20 katı kadar satış yapmıştır.
$$\text{Alacak Devir Hızı Oranı} = \frac{1200000}{60000} = 20 \text{ kez}$$

Ortalama Tahsilat Süresi

- Ortalama tahsilat süresi, alacak devir hızı oranına göre hesaplanmaktadır.
- Bir yıldaki gün sayısının, alacak devir hızı oranına bölünmesi ile bulunur.
- Bir yıldaki gün sayısı genellikle 360 gün olarak kabul edilir. Ortalama tahsilat süresi aşağıdaki şekilde hesaplanır:
$$\text{Ortalama Tahsilat Süresi} = \frac{360 \text{ gün}}{\text{Alacak Devir Hızı Oranı}}$$

Ortalama Tahsilat süresi

- Alacak devir hızı oranı 20 gün olduğuna göre, ortalama tahsilat süresi 18 gün olarak aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:
- Hesaplamaya göre işletmenin alacakları ortalama olarak 18 günde bir tahsil edilmektedir.
$$\text{Ortalama Tahsilat Süresi} = \frac{360 \text{ gün}}{20} = 18 \text{ gün}$$

Ortalama Etkinlik Süresi

- Ortalama etkinlik süresi, stokları elde etmek için kullanılan nakdin; stokların satılması, alacakların tahsil edilmesinden sonra tekrar nakde dönüşmesi için ortalama olarak kaç günün gerektiğini gösterir.
- Ortalama etkinlik süresine göre nakit yönetimine ilişkin kararlar daha rasyonel bir biçimde alınabilir.

Ortalama Etkinlik Süresi

- Ortalama etkinlik süresi, stok devir hızı oranı ve alacak devir hızı oranına göre belirginleşir ve aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$\text{Ortalama Etkinlik Süresi} = \frac{360 \text{ gün}}{\text{Stok Devir Hızı Oranı}} + \frac{360 \text{ gün}}{\text{Alacak Devir Hızı Oranı}}$$

$$\text{Ortalama Etkinlik Süresi} = \frac{360 \text{ gün}}{12} + \frac{360 \text{ gün}}{20} = 30 \text{ gün} + 18 \text{ gün} = 48 \text{ gün}$$

Nakit Döngüsü

$$\text{Ortalama Etkinlik Süresi} = \frac{360 \text{ gün}}{12} + \frac{360 \text{ gün}}{20} = 30 \text{ gün} + 18 \text{ gün} = 48 \text{ gün}$$

Ortalama Etkinlik Süresi

- Ortalama etkinlik süresini azaltarak, daha verimli bir yönetim gerçekleştirilmek isteniyorsa; stok devir hızını, alacak devir hızını birlikte veya birini artıracak önlemlerin alınması gerekir.
- Bu amaçla satışların artırılması, satışların düzeyini düşürmeden stokların ve alacakların tutarlarının azaltılması ilk akla gelen önlemlerdendir.

Aktif Devir Hızı Oranı

- Net satışların, aktif toplamına bölünmesi ile hesaplanan aktif devir hızı oranı; aktif toplamının kaç katı kadar satış gerçekleştirildiğini gösterir.
- Aktifler işletmenin yapmış olduğu yatırımların maliyetler cinsinden ifadesi olarak düşünüldüğünde, aktif devir hızı, işletmenin yatırımlarının kaç katı kadar satış yaptığını (yatırımlarına göre satışlarını) gösterir.
- Aktif devir hızı artıkça işletmenin etkinliği artar.

Faaliyet Oranlarının Hesaplanmasına İlişkin Genel

Bir Yaklaşım

- Faaliyet etkinliği (verimlilik) oranlarını, devir hızı oranları şeklinde hesaplandığı daha önce belirtilmişti.
- Stok devir hızı oranı dışındaki (satışların maliyetine göre hesaplamak daha doğrudur) devir hızı oranları, devir hızı hesaplanılacak değerin net satışların bir böleni olarak kullanılması yoluyla bulunur.
- Örneğin maddi duran devir hızı oranı, (net satışlar/maddi duran varlıklar toplamı), dönen varlık devir hızı oranı, (net satışlar/ dönen varlıklar toplamı gibi oranlar şeklinde hesaplanabilir.